

Asia C-103/24**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

7.2.2024

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Sąd Najwyższy (Puola)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

11.1.2024

Hakija:

X.Y.

Kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian kohde

Piirioikeuden (sąd rejonowy) tuomarin puolustajan hakemus sen tutkimiseksi, täytyvätkö Sąd Najwyższyn (ylin tuomioistuin, Puola) tuomarin, joka on nimetty yleisen tuomioistuimen tuomarin kurinpitoasiaa käsittelevään kokoonpanoon, osalta riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimukset.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Tuomarin riippumattomuuden ja puolueettomuuden arviointiperusteiden, sellaisina kuin niistä säädetään kansallisessa lainsäädännössä, yhteensopivuus unionin oikeuden, erityisesti SEU 19 artiklan 1 kohdan toisen alakohdan kanssa, tulkittuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan kanssa – ennakkoratkaisukysymys esitetään SEUT 267 artiklan perusteella.

Ennakkoratkaisukysymykset

I. Onko Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 19 artiklan 1 kohdan toista alakohtaa, tulkittuna yhdessä Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklan [ensimmäisen ja toisen kohdan] kanssa, tulkittava siten, että

1) kansallinen Sąd Najwyższy on erityismenettelyssä, jonka asianosainen on pannut vireille hakemuksella, jossa hän pyytää tutkimaan Sąd Najwyższyn tuomarin – joka on nimitetty yleisen tuomioistuimen tuomarin kurinpitoasiaa käsittelevään kokoonpanoon – riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusten täyttymistä, velvollinen tutkimaan viran puolesta, onko Sąd Najwyższyn kaikkien tuomareiden joukosta arvottu ratkaisukokoonpano ”etukäteen laillisesti perustettu” tuomioistuin;

2) jos Sąd Najwyższyn tuomarin riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusten täyttymisen tutkimista koskeva pyyntö perustuu väitteeseen, jonka mukaan kyseinen tuomari on nimitetty tähän virkaan (luonteeltaan perustavanlaatuisesti) lainvastaisessa nimitysmenettelyssä, viiden tuomarin ratkaisukokoonpanoon, joka on muodostettu arpomalla heidät Sąd Najwyższyn kaikkien tuomareiden joukosta, eivät voi osallistua sellaiset Sąd Najwyższyn tuomarit, jotka on nimitetty vastaavassa lainvastaisessa nimitysmenettelyssä, koska tällaista Sąd Najwyższyn kokoonpanoa ei voida pitää riippumattomana ja puolueettomana tuomioistuimena, joka on etukäteen laillisesti perustettu[?]

- Mikäli I kohdan 2 alakohdassa esitettyyn kysymykseen vastataan myöntävästi:

II. Onko ratkaisukokoonpanon lainvastaisessa muodostamisessa – Sąd Najwyższyn tuomarin riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusten täyttymisen tutkimista koskevassa asiassa – vaikutusta sillä, kun otetaan huomioon Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla, että vain kaksi viisihenkisen kokoonpanon tuomareista on nimitetty Sąd Najwyższyn tuomariksi (luonteeltaan perustavanlaatuisesti) lainvastaisessa nimitysmenettelyssä, eli onko tällaisessa tapauksessa mahdollista jatkaa menettelyä ja antaa ratkaisu, koska ratkaisukokoonpanoon nimitettyjen tuomareiden enemmistön osalta heidän nimittämisessään Sąd Najwyższyn tuomariksi ei ole ongelmaa?

- Mikäli II kohdassa esitettyyn kysymykseen vastataan, että jos kansallisen lain edellyttämään viisijäseniseen kokoonpanoon osallistuu kaksi tai edes yksi lainvastaisesti nimitetty Sąd Najwyższyn tuomari, tällainen tuomioistuin ei ole Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettu tuomioistuin; silloin, kun nimitysprosessin lainvastaisuus on perustavanlaatuista:

III. Voidaanko Sąd Najwyższyn tuomarin (joka on nimetty yleisen tuomioistuimen tuomarin kurinpitoasiaa käsittelevään kokoonpanoon) riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusten täyttymisen tutkimista koskeva hakemus, jotta taataan asianosaisten oikeus saada asiansa käsitellyksi kohtuullisessa ajassa Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 19 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa tarkoitettussa tuomioistuimessa, käsitellä yksijäsenisessä kokoonpanossa, johon kuuluu esittelevä tuomari, jonka nimitysprosessiin Sąd Najwyższyn tuomarin

virkaan ei liity lainvastaisuuksia, hakemuksena Sąd Najwyższyn tuomarin jääväämisestä yleisten periaatteiden perusteella?

Unionin oikeussäännöt, joihin viitataan

Sopimus Euroopan unionista, 4 artiklan 3 kohta, 6 artiklan 1 kohta, 19 artiklan 1 kohdan toinen alakohta

Sopimus Euroopan unionin toiminnasta, 2 artiklan 1 ja 2 kohta, 267 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirja, 47 artiklan ensimmäinen ja toinen kohta

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö

Tuomio 19.11.2019, A.K. ym. (Ylimmän tuomioistuimen kurinpitojaoston riippumattomuus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982);

Tuomio 29.3.2022, Getin Noble Bank (C-132/20, EU:C:2022:235);

Tuomio 21.12.2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Tuomarin jatkaminen virassaan) (C-718/21, EU:C:2023:1015);

Tuomio 1.7.2008, Chronopost ja La Poste v. Ufex ym. (C-341/06 P ja C-342/06 P, EU:C:2008:375);

Tuomio 24.6.2019, Popławski (C-573/17, EU:C:2019:530);

Tuomio 29.7.2019, Torubarov (C-556/17, EU:C:2019:626);

Tuomio 22.5.2003, Connect Austria (C-462/99, EU:C:2003:297);

Tuomio 2.6.2005, Koppensteiner (C-15/04, EU:C:2005:345);

Tuomio 6.10.2021, W.Ż. (Ylimmän tuomioistuimen ylimääräistä valvontaa ja julkisia asioita käsittelevä jaosto – Nimittäminen) (C-487/19, EU:C:2021:798);

Tuomio 21.12.2023, Krajowa Rada Sądownictwa (tähän pitäisi lisätä asian kohteen kuvaus alkutekstin mukaisesti) (C-718/21, EU:C:2023:1015).

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntö

Tuomio 22.7.2021, Reczkowicz v. Puola;

Tuomio 3.2.2022, nro 1469/20, Advance Pharma sp. z o.o. v. Puola;

Tuomio 1.12.2020, nro 26374/18, G. Astradsson v. Islanti;

Tuomio 21.6.2011, Fruni v. Slovakia;

Tuomio 6.11.2018, Ramos Nunes de Calvarho e SA v. Portugali;

Tuomio 7.5.2021, nro 4907/18, Xero Flor sp. z o.o. v. Puola;

Tuomio 8.11.2021, nro 49868/19 ja 57511/19, Dolińska-Ficek ja Ozimek v. Puola.

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Puolan tasavallan perustuslaki (Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej), 45 §:n 1 momentti;

Ylimmästä tuomioistuimesta 8.12.2017 annettu laki (Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym): 10 §:n 1 momentti, 29 §:n 4, 5, 6, 8, 9, 10, 15, 17, 18, 21 ja 24 momentti, 22 a §:n 1 momentti, 26 §:n 2, 3 ja 4 momentti, 73 §:n 1 momentti;

Yleisistä tuomioistuimista 27.7.2001 annettu laki (Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych): 128 §;

Rikosprosessikoodeksista 6.6.1997 annettu laki (Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego): 30 §:n 1 ja 2 momentti, 41 §:n 1 momentti, 42 §:n 1 momentti, 534 §:n 1 ja 2 momentti.

Yhteenveto tosiseikoista ja pääasian menettelystä

- 1 Ylimmästä tuomioistuimesta 8.12.2017 annettua lakia (ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, jäljempänä u.S.N) muutettiin jälleen 9.6.2022 annetulla lailla, joka tuli voimaan 15.7.2022. Uudistuksessa otettiin käyttöön asiaan osallisen tai Sąd Najwyższyssa käytävän menettelyn asianosaisen mahdollisuus esittää pyyntö tutkia tietyn ratkaisukokoonpanoon nimetyn tuomarin riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusten täyttyminen, mihin liittyen u.S.N:n 29 §:n 4 momentissa säädettiin, että Sąd Najwyższyn tuomarin nimittämiseen liittyvät olosuhteet eivät voi olla ainoa peruste kyseenalaistaa ratkaisua, jonka antamiseen kyseinen tuomari on osallistunut, tai kyseenalaistaa hänen riippumattomuuttaan ja puolueettomuuttaan. U.S.N:n 29 §:n 5 momentin mukaisesti Sąd Najwyższyn tuomarin riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimusten täyttyminen voidaan tutkia ottamalla huomioon hänen nimittämiseensä liittyvät olosuhteet ja hänen toimintansa nimittämisen jälkeen, oikeutetun henkilön (eli Sąd Najwyższyn menettelyn asianosaisen tai asiaan osallisen) pyynnöstä, jos se voi kyseisen asian olosuhteissa johtaa riippumattomuuden tai puolueettomuuden periaatteen loukkaamiseen, jolla on vaikutusta asian lopputulokseen, ottaen huomioon pyynnön esittäjää koskevat olosuhteet ja asian luonne. Sąd Najwyższy käsittelee hakemuksen suljetussa istunnossa Sąd Najwyższyn kaikkein tuomareiden joukosta arvotussa viiden

tuomarin kokoonpanossa kuultuaan tuomaria, jota hakemus koskee, ellei kuuleminen ole mahdotonta tai erittäin hankalaa. Hyväksyessään hakemuksen Sąd Najwyższy jäävää tuomarin asian käsittelystä. Tuomarin jääväminen tietyn asian käsittelystä ei muodosta perustetta kyseisen tuomarin jääväämiselle muista asioista, joiden käsittelyyn hän osallistuu. Hakemuksen käsittelyn tuloksena annettuun päätökseen voi hakea muutosta valittamalla Sąd Najwyższyyn, jonka kokoonpanossa on seitsemän Sąd Najwyższyn kaikkien tuomareiden joukosta arvottua tuomaria.

- 2 Sąd Rejonowy w P:n (piirioikeus, P, Puola) tuomarin X.Y:n puolustaja jätti, liittyen kurinpitoasioista vastaavan virkamiehen sijaisen (Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego) Sąd Okręgowy w P:ssä (alueellinen tuomioistuin, P, Puola) 12.8.2020 vireille panemaan ja Sąd Najwyższyn ammattivastuuta käsittelevässä jaostossa (Izba Odpowiedzialności Zawodowej Sądu Najwyższego) käytävään kurinpitomenettelyyn, hakemuksen, jossa pyydetään vahvistamaan u.S.N:n 29 §:n 5 momentin mukaisten edellytysten täytyminen, tutkimaan, täytyvätkö muun muassa Sąd Najwyższyn tuomarin K.B:n osalta riippumattomuuden ja puolueettomuuden vaatimukset, ja jääväämään hänet tuomari X.Y:tä koskevan kurinpitoasian käsittelystä.
- 3 Hakemuksen perusteluissa todettiin, että Sąd Najwyższyn tuomari K.B. nimitettiin Sąd Najwyższyn tuomarin virkaan Puolan presidentin 23.5.2022 tekemällä päätöksellä – jonka perusteena oli Krajowa Rada Sądownictwan (kansallinen tuomarineuvosto, jäljempänä KRS), joka on muodostettu kansallisesta tuomarineuvostosta annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta 8.12.2017 annetun lain (ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jäljempänä 8.12.2017 tehty uudistus) säännösten mukaisessa menettelyssä, nimitysesitys, ja Puolan presidentin 17.9.2022 tekemällä päätöksellä hänet nimettiin Sąd Najwyższyn ammattivastuuta käsittelevään jaostoon. KRS:n muodostamisen lainvastaisuus, joka vaikuttaa tuomareiden nimitysmenettelyjen oikeellisuuteen, on vahvistettu useissa unionin tuomioistuimen ja Sąd Najwyższyn ratkaisuisissa.
- 4 Viisijäseniseen ratkaisukokoonpanoon käsittelemään ns. riippumattomuus- ja puolueettomuustestiä arvottiin muun muassa tuomarit C.W. ja B.Z., jotka on myös nimitetty Sąd Najwyższyn tuomarin virkaan 8.12.2017 tehdyn uudistuksen säännösten mukaisesti muodostetun KRS:n esityksestä.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 5 Esillä oleva asia eroaa asioista I ZB 73/22 (C-96/24) ja I ZB 81/23 (C-112/24) siten, että tuomareiden C.W. ja B.Z. jääväämistä koskevaa pyyntöä ei ole esitetty, koska kyseisissä asioissa nämä pyynnöt ratkaistiin kielteisesti ja sellaisten tuomareiden toimesta, joita koskee 8.12.2017 tehdyn uudistuksen mukaisesti muodostetun KRS:n esitykseen liittyvä lainvastainen nimitysmenettely. Tämän

vuoksi vaikuttaa turhalta aloittaa erillisiä menettelyjä lainvastaisesti nimitettyjen tuomareiden jääväämiseksi.

- 6 Muilta osin ennakkoratkaisupyynnön perustelut ovat pääosin samat kuin asiassa C-96/24 esitetyn ennakkoratkaisupyynnön perustelut, ja muilta osin ovat niitä vastaavat.

TYÖASIAKIRJA